

DESIGNUL CONSTRUCTIILOR SI MODELUL DE UTILITATE

Arh. Ing. Costin Radu Turcanu, asist. univ. UTCB

Soluțiile de arhitectură și construcții pot fi protejate prin prevederile legii nr 350/ 2007 privind modelele de utilitate

Legea modelelor de utilitate se referă la soluții tehnice simple care totuși depășesc nivelul simplei îndemânări profesionale. Ele trebuie să fie, ca și în cazul invențiilor, noi și să fie susceptibile de aplicare industrială. În literatura de specialitate din străinătate se mai numesc Petit Patent, respectiv Gebrauchsmuster și sunt promovate de mai bine de 100 de ani. Aproape toate țările din Europa (excepție Marea Britanie, Luxemburg, Suedia) au această formă de protecție a proprietății industriale. Modelul de utilitate este de fapt tot o invenție, dar de complexitate mai mică, astfel că în cele ce urmează se va folosi și termenul de invenție. Modelul de utilitate înregistrat conferă titularului un drept exclusiv de exploatare a soluției; titularul are dreptul să interzică fabricarea, folosirea, oferirea spre vânzare, vânzarea sau importul în vederea folosirii soluției respective. Titularul poate de asemenea interzice terților să furnizeze mijloace de aplicare a invenției pe teritoriul României când terțul știe sau ar fi trebuit să știe că mijloacele sunt adecvate exploatarei invenției. Durata modelului de utilitate este de 6 ani cu posibilitate de prelungire de două ori cu câte 2 ani; așadar maximum 10 ani.

În domeniul construcțiilor și al arhitecturii se pretează la protecția prin model de utilitate soluțiile constructive realizate de către arhitect dacă au la bază studiul structurii construcției și elementele cu rol structural sunt vizibile.

Dacă prin design se proteja numai forma iar prin brevet de invenție numai soluția tehnică, prin model de utilitate se poate proteja forma determinată de structură, respectiv de condițiile de statica construcțiilor și de rezistența materialelor. Astfel, o fațadă de bloc la care apare scheletul de rezistență sau o parte din acesta, cu grinzi în K sau semi K ???, și la care se promovează evidențierea unor elemente de structură întrucât au rol arhitectonic, inspirând spre exemplu consumatorului siguranță, poate fi protejată foarte bine prin model de utilitate. Proiectul de vilă cu elemente flexibile vizibile, cu o anumită dispunere a cablurilor respective poate constitui un model de utilitate.

Contraforturile, consolele întărite, bolțile și alte sisteme de creștere a rezistenței construcției sau de realizare a acesteia cu economie de material, dacă sunt vizibile, pot constitui obiect al unor modele de utilitate.

Se prezintă mai jos câteva soluții care dacă sunt sesizate de către publicul ce privește construcția, constituie modele de utilitate.

În lege se precizează că nu fac obiectul acestui gen de protecție, la fel ca la invenții, descoperirile, teoriile, creațiile estetice, scheme de joc, scheme economice, programele de calculator. Se pot proteja cele de mai sus numai combinate cu niște soluții concrete; numai ele în sine, nu.

De asemenea nu pot fi protejate soluțiile din domeniul biologic, chimic, farmaceutic, soiuri de plante și rase de animale. De semnalat că nu se pot proteja procedee sau metode. Pentru astfel de cazuri se poate cere protecția elementelor care concură la realizarea procedeeului; o altă cale este solicitarea unui brevet de invenție.

Soluțiile contrare ordinii publice sau care afectează mediul, înțelegând aici și oamenii și animalele, nu pot fi protejate.

Condițiile care se pun unei soluții tehnice pentru a fi model de utilitate sunt noutatea, depășirea simplei îndemânări profesionale și posibilitatea aplicării industriale.

Noutatea se consideră îndeplinită dacă stadiul tehnicii, respectiv cunoștințele devenite accesibile publicului, nu cuprinde respectiva soluție. Dacă divulgarea provine de la inventator cu maximum 6 luni înainte de data de depozit, nu este luată în considerație.

Depășirea simplei îndemânări profesionale înseamnă un aport la practica curentă din profesia respectivă. Dacă operatorul va executa lucrările după un protocol precis, cu fazele și aparatura stabilite concret, este de presupus că nu va depăși simpla îndemânare profesională.

Orice inovare la desfășurarea unei munci, prin crearea unor dispozitive de ajutor, de înlesnire a procesului de muncă, de creștere a siguranței, de realizare a unor economii, poate fi solicitată pentru protecția prin model de utilitate.

În domeniul construcțiilor, dispozitivele de prindere sau fixare a sarcinilor la mașini de ridicat, soluții de cofraje, soluții de fundare, de finisare, etc. pot constitui modele de utilitate.

Cererea de model de utilitate se examinează numai din punct de vedere al condițiilor de formă; examinarea în fond asupra condițiilor de noutate, depășirea simplei îndemânări profesionale și aplicabilitate industrială nu se fac de către oficiile de proprietate industrială.

Solicitantul, dacă sunt îndeplinite condițiile de depunere, ca termene și plată a taxelor, va obține certificatul de înregistrare al modelului de utilitate. În cursul examinării cererii se întocmește un raport de documentare și pe baza sa solicitantul decide dacă își exercită drepturile exclusive stabilite de lege. Raportul de documentare se întocmește de OSIM în termen de 6 luni de la data de depozit.

Eventualele litigii privind neîndeplinirea condițiilor de fond se rezolvă în instanță.

Se menționează faptul că o cerere de brevet de invenție se poate transforma în cerere de model de utilitate și o cerere de model de utilitate se poate transforma în cerere de brevet de invenție. Procedurile trebuie solicitate înainte de finalizarea cererii inițiale. Pentru aceeași soluție tehnică nu se pot obține protecții prin ambele legi, a brevetelor de invenție și a modelelor de utilitate.

Cererea de model de utilitate asigură obținerea accelerată a protecției, în comparație cu brevetul de invenție și costă mai puțin. După cerere, în termen de 6 luni se întocmește raportul de documentare, apoi în două luni solicitantul trebuie să plătească taxa de publicare, eliberare certificat și menținere în vigoare pentru primii 6 ani de protecție.

Cererea de depozit este însoțită de descriere, desene, revendicări și rezumat.

Cererea de model de utilitate trebuie să se refere la o singură invenție. Dacă nu se divizează la solicitarea OSIM sau din proprie inițiativă, OSIM declară cererea ca fiind retrasă. Este o condiție dură, evitată la procedura privind brevetele de invenție.

Hotărârile OSIM pot fi contestate de solicitant la Comisia de reexaminare din cadrul Departamentului de Apeluri în termen de două luni de la comunicare. Această decizie poate fi atacată cu apel la Tribunalul București.

Este interesant de semnalat că titularul modelului de utilitate poate marca produse sau ambalaje, sau poate folosi pe antet, semne care sunt de natură să creeze impresia că produsele sunt protejate ca modele de utilitate; în astfel de cazuri, la cererea oricărei persoane interesate trebuie să dea informații referitoare la modelul pe care se bazează semnul.

Această posibilitate dă titularului un nou mijloc de a se distinge în piață cu produsele sau serviciile sale; distinctivitatea este asigurată în prezent de marca de produse și/ sau servicii. Titularul poate adăuga lângă marcă un semn distinctiv rezultat din documentația de protejare a modelului de utilitate. Găsirea modelului de utilitate care să îndeplinească în construcții funcțiile mărcii necesită o abilitate tehnică și arhitectonică deosebită și o cunoaștere profundă a proprietății industriale.

Taxele oficiale pentru cererile de model sunt 30 euro pentru depunere, cu plata în două luni, 90 euro pentru raportul de documentare, în două luni de la depozit, 400 euro publicarea, eliberarea certificatului și menținerea în vigoare pentru primii 6 ani, plățibili în două luni de la transmiterea raportului de documentare.

Avantaje ale protejării soluțiilor de arhitectură și construcții prin prevederile legii nr 350/2007 privind protecția modelelor de utilitate

1. Certificatul de înregistrare pentru model de utilitate se obține mai ușor decât brevetul de invenție.

2. Durata procedurilor este mai scurtă, maximum un an (la brevete 4 – 5 ani).
3. Costurile sunt mai mici
4. Impiedecarea contrafacerilor până la obținerea protecției prin brevet, atunci când este cazul.
5. Aplicarea unui semn din documentația de model de utilitate pe produse sau ambalaje poate oferi distinctivitate pentru produsele sau serviciile respective.
6. Se pretează protejării soluțiilor din construcții și arhitectură atunci când se reușește prezentarea vizibilă pentru consumatori a elementelor de structură.
7. Ciclurile de viață ale produselor au tendința să se scurteze, astfel că protecția prin brevet nu mai depășește uzual 10 -12 ani (cu excepția industriilor chimică, alimentară, a petrolului); ori modelul de utilitate poate acoperi 10 ani.
8. Cererea de model de utilitate poate fi transformată în cerere de brevet de invenție
9. Protecția în etape, respectiv 6 ani + 2ani + 2 ani, corespunzând intereselor comerciale ale titularului
10. Completează protecția prin brevet pentru variantele constructive care au nivel mai redus al activității inventive dar sunt utile în piață.

Desavantaje ale protejării soluțiilor de arhitectură și construcții prin prevederile legii nr 350/ 2007 privind protecția modelelor de utilitate

1. Durata de protecție este mai mică (10 ani) decât la drept de autor și la brevetele de invenție.
2. Incertitudinea juridică privind dreptul exclusiv. Există pericolul atacării în instanță a certificatului de model de către persoanele interesate dacă solicitantul nu a ținut seama corespunzător de raportul de documentare.

Remarcă: Studiul prevederilor privind protecția proprietății industriale, criteriile de noutate, activitate inventivă și aplicabilitate industrială, cerința de vizualizare a conceptelor structurale, pentru a putea fi protejate prin drepturi de proprietate industrială, au condus la soluții arhitectonice noi, izvorâte din cerința de vizualizare a unor elemente de structură.